

Силабус освітнього компонента

Програма навчальної дисципліни

Фінансові ринки

Шифр та назва спеціальності

072 – Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Інститут

ННІ Економіки менеджменту і міжнародного бізнесу

Освітня програма

Фінанси і банківська справа

Кафедра

Обліку і фінансів (205)

Рівень освіти

Бакалавр

Тип дисципліни

Спеціальна (фахова), Обов'язкова

Семестр

5

Мова викладання

Українська

Викладачі, розробники

Мащенко Ольга Вікторівна

Olha.Mashchenko@khpi.edu.ua

Доктор економічних наук, професор кафедри обліку і фінансів НТУ "ХПІ"

Досвід роботи - 20 років. Автор та співавтор понад 85 наукових та навчально-методичних праць.

Курси: "Страхування та страхова справа", "Фінансові ринки", "Банківський менеджмент", "Ринок фінансових послуг", "Управління фінансовими ризиками", "Теорія міжнародних фінансів".

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація

Анотація

Курс "Фінансові ринки" розвиває знання та навички, необхідні для ефективної діяльності на фінансовому ринку. В ході навчання студенти зможуть оволодіти сучасним методичним апаратом проведення операцій на фінансовому ринку, аналізувати і прогнозувати ризики капіталовкладень, проводити фінансові розрахунки по цінних паперах.

Мета та цілі дисципліни

Оволодіння теоретичними знаннями та практичними навичками у сфері розвитку і функціонування фінансового ринку як підсистеми фінансових відносин.

Формат занять

Лекції, практичні заняття, самостійна робота, консультації. Підсумковий контроль – іспит.

Компетентності

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

- ЗК05. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.
- ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК09. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК10. Здатність працювати у команді.
- ЗК11. Здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
- ЗК12. Здатність працювати автономно.
- СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.
- СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.
- СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).
- СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.
- СК09. Здатність здійснювати ефективні комунікації.
- СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.
- СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

Результати навчання

- ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.
- ПР03. Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.
- ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.
- ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).
- ПР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.
- ПР13. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів.
- ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.
- ПР18. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.
- ПР19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 150 год. (5 кредитів ECTS): лекції – 30 год., практичні заняття – 30 год., самостійна робота – 90 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Для успішного проходження курсу необхідно мати знання та практичні навички з наступних дисциплін: "Гроші та кредит", "Банки та банківська справа", "Фінанси", "Страхування та страхова справа", "Інвестування".

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Лекції проводяться дистанційно із застосуванням інтерактивних методів навчання з використанням мультимедійних технологій. На практичних заняттях використовується

проектний підхід до навчання, ігрові методи, акцентується увага на застосуванні інформаційних технологій.

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Фінансовий ринок: сутність, функції та роль в економіці

Сутність фінансового ринку, необхідність і передумови його створення. Принципи, функції та роль фінансового ринку. Структура фінансового ринку. Класифікація фінансових ринків. Суб'єкти і об'єкти фінансового ринку. Фінансові активи і фінансові інструменти. Моделі і тенденції розвитку фінансового ринку.

Тема 2. Регулювання фінансового ринку

Сутність регулювання фінансового ринку: принципи, напрями, рівні та форми регулювання. Моделі регулювання фінансового ринку. Засади державного регулювання. Регулювання та нагляд за діяльністю фінансових установ в Україні. Саморегульвні організації на фінансовому ринку. Регулювання фондового ринку. Міжнародне регулювання фінансового ринку.

Тема 3. Фінансові посередники

Сутність та призначення фінансових посередників. Типи фінансових посередників та їх характеристика. Банки як основні фінансові посередники. Функції та операції банків. Суть та особливості діяльності небанківських фінансових посередників. Кредитні спілки. Ломбарди. Компанії з управління активами. Торговці цінними паперами. Інститути спільного інвестування. Страхові компанії. Недержавні пенсійні фонди. Фінансові компанії. Лізингові компанії. Факторингові компанії. Довірчі товариства.

Тема 4. Відсоткові ставки, ризик та ціна капіталу

Ціна капіталу. Види та структура відсоткових ставок. Теорії часової структури відсоткових ставок. Розвиток теорій ризику. Модель оцінки капітальних активів (МОКА). Модель арбітражного ціноутворення. Теорія ефективності фінансового ринку.

Тема 5. Грошовий ринок

Сутність та особливості функціонування грошового ринку. Функції грошового ринку. Суб'єкти грошового ринку. Інструменти грошового ринку. Попит та пропозиція на грошовому ринку. Установлення цін на грошовому ринку. Характеристика інструментів облікового ринку.

Тема 6. Ринок капіталів

Ринок капіталу та його структура. Кредитний ринок як складова ринку капіталів. Основні форми кредитних відносин. Особливості функціонування міжбанківського ринку. Міжбанківські депозити: поняття, механізм залучення. Суть і види міжбанківських кредитів, особливості їх надання.

Тема 7. Валютний ринок

Поняття валюти, валютний курс і конвертованість валют. Види курсів на валютному ринку, їх характеристика (спот-курс, форвард-курс, крос-курс). Валютний ринок: сутність та основи функціонування. Валютні системи, їх призначення. Валютні операції, їх види та характеристика. Поточні валютні операції. Операції на валютному ринку, пов'язані з рухом капіталу. Види угод на валютному ринку, їх характеристика. Валютне регулювання та курсова політика Центрального банку.

Тема 8. Фондовий ринок та ринок цінних паперів

Суть фондового ринку та його учасники. Професійна діяльність на фондовому ринку. Класифікація фондових ринків. Місце ринку цінних паперів на фінансовому ринку. Функції ринку цінних паперів. Значення ринку цінних паперів для процесу нагромадження капіталу. Структура ринку цінних паперів. Види операцій із цінними паперами. Класифікація цінних паперів. Фундаментальні властивості цінних паперів. Функції та роль цінних паперів в економіці. Фондова біржа й біржові операції. Ринок похідних цінних паперів.

Тема 9. Фондові індекси

Сутність, функції фондових індексів та їх класифікація. Види індексів. Методи розрахунку фондових індексів. Індекси розвинених фондових ринків.

Тема 10. Ринок дорогоцінних металів

Значення і роль золота у міжнародній валютній системі. Сутність, класифікація та особливості функціонування ринку дорогоцінних металів. Характеристика операцій із золотом та особливості проведення "золотих" аукціонів. Ринок банківських металів в Україні.

Тема 11. Ціноутворення на фінансовому ринку

Завдання і принципи ціноутворення на фінансовому ринку. Види та функції цін. Механізм ціноутворення на фінансовому ринку. Особливості ціноутворення на різні фінансові інструменти.

Тема 12. Міжнародний фінансовий ринок

Світовий фінансовий ринок, його структура та суб'єкти. Світові фінансові потоки та світові фінансові центри. Фінансові інструменти міжнародного фінансового ринку. Міжнародні фінансові організації.

Теми практичних занять

Тема 1. Фінансовий ринок: сутність, функції та роль в економіці

Тема 2. Регулювання фінансового ринку

Тема 3. Фінансові посередники

Тема 4. Небанківські фінансові посередники

Тема 5. Відсоткові ставки та їх структура

Тема 6. Ризик та ціна капіталу

Тема 7. Грошовий ринок

Тема 8. Ринок капіталів

Тема 9. Валютний ринок

Тема 10. Фондовий ринок та ринок цінних паперів

Тема 11. Фінансові розрахунки по цінним паперам

Тема 12. Фондові індекси

Тема 13. Ринок дорогоцінних металів

Тема 14. Ціноутворення на фінансовому ринку

Тема 15. Міжнародний фінансовий ринок

Теми лабораторних робіт

Лабораторні роботи в рамках дисципліни не передбачені

Самостійна робота

Курс передбачає виконання індивідуального завдання у формі курсового проекту, що містить дві частини: теоретичну і практичну. Результат дослідження, розрахунків, обґрунтувань, висновків і пропозицій оформлюється у письмовій роботі.

Студентам також рекомендуються додаткові матеріали (відео, статті) для самостійного вивчення та аналізу.

Література та навчальні матеріали

1 Ганзюк С.М. Конспект лекцій з дисципліни «Фінансовий ринок». Кам'янське : ДДТУ, 2022. 64 с.

2 Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1533-14#Text>

3 Про валюту і валютні операції : Закон України від 21.06.2018 р. № 2473-VIII. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text>

4 Про депозитарну систему України : Закон України від 06.07.2012 р. № 5178-VI. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5178-17#Text>

5 Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків : Закон України

від 30.10. 1996 р. № 448/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/96->

[%D0%B2%D1%80#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/96-%D0%B2%D1%80#Text)

6 Про інститути спільного інвестування : Закон України від 05.07.2012 р. № 5080-VI. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5080-17#Text>

7 Про ринки капіталу та організовані товарні ринки : Закон України від 23.02.2006 р. № 3480-IV.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>

- 8 Про фінансові послуги та фінансові компанії : Закон України від 14.12.2021 р. № 1953-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20#Text>
- 9 Рамський А.Ю., Жукова Ю.М., Обушний С.М. Ринок цінних паперів у питаннях та відповідях : навчальний посібник. К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 228 с.
- 10 Стратегія розвитку фінансового сектору України. Київ: Офіційне Інтернет-представництво Національного банку України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_finsector_NBU.pdf?v=7
- 11 Фінансовий ринок: Навчальний посібник / Н. В. Трусова, С. А. Нестеренко, І. Є. Якушева. Мелітополь: Видавничий будинок ММД, 2021. 236 с.

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

Підсумкова оцінка може бути виставлена як результат накопичення протягом семестру оцінок з окремих модулів у разі виконання здобувачем усіх видів поточних контрольних заходів або за результатами екзамену.

100% підсумкової оцінки складаються з результатів оцінювання у вигляді:
 - підсумкової контрольної роботи (20%);
 - індивідуальної роботи (30%);
 - самостійної роботи (50%)

Екзамен: письмове завдання (20 тестових завдань з теорії + ситуаційне завдання).

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту.

Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

Дата погодження, підпис

Завідувач кафедри
Олександр МАНОЙЛЕНКО

Дата погодження, підпис

Гарант ОП
Марина ШЕВЧЕНКО